

MARTA SEGURA CLOQUELL

Entre murs

Biblioteca
Global

14

MARTA SEGURA CLOQUELL

Entre murs

f

FONOLL

JUNEDA, 2019

1a edició: maig de 2019

© Del text: Marta Segura Cloquell

© De les característiques d'aquesta edició: Editorial Fonoll

© De la fotografia de la solapa: Elena Marco

Disseny de col·lecció: Setanta

Cobertes i maquetació: Núria Mirada (La Mirada Gràfica)

Impressió: DC PLUS, Serveis Editorials

Editat per:

Editorial Fonoll, SL

C/ Prat de la Riba, 128 · 25430 Juneda

Tel.: 973150105

info@editorialfonoll.cat

www.editorialfonoll.cat

ISBN: 978-84-948976-8-9

Dipòsit legal: DL L 545-2019

Advertiment legal:

És rigorosament prohibida, sense l'autorització dels titulars del copyright, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, incloent-hi la reprografia i el tractament informàtic.

*Als meus padrins, Maria Cloquell Pallàs i Rafel Segura Forteza,
in memoriam.*

A hir, dia 15 de juliol de l'any del Senyor de 1790, vaig Aposar els peus per darrer cop al sòrdid pis de Faust Miralpeix. Al matí vaig recollir la seva roba per tal de cremar-la; de la resta, no en vull saber res més... Un cop de porta sec posà un trist final a vint-i-sis anys al seu servei. No me'n sé avenir encara!

Tot el meu món s'ha enfonsat. En què puc creure a partir d'ara, Senyor? Sé que sóc una dona humil i sempre he pensat que tenia conviccions fermes. Què he de fer, pobra de mi, per alliberar-me de tant dolor?

Vaig arribar a casa sense esma, amb l'ànima feta miques, i em vaig ajaçar més d'hora de l'habitual. Volia que la son em fes oblidar tot plegat. A la matinada, mig endormiscada, em venia a la memòria l'amagatall esgarrifós que Faust havia construït a la paret mestra de la seva habitació, just al costat del seu llit, ben dissimulat amb cura rere un retauló. No podia evitar de recordar cada detall. Si me l'havia mirat de vegades, aquell acolorit exvot on apareixia pintat un pagès que havia caigut en un pou. El pobre home havia salvat miraculosament la vida en haver-se encomanat a temps a Maria Auxiliadora. A la cambra, terriblement sòbria, no hi entrava ni una petita llenca de claror natural. Només es filtrava una mica de llum gràcies a una tarja situada dalt de la

porta a la qual s'accedia pel passadís. A la fi, em vaig acabar adormint profundament; no pas per gaire estona. No puc explicar el pànic que em va produir escoltar la veu seca i vigorosa de Faust. Però no! No podia pas ser! Darrerament no, i ara ja era del tot impossible! No, no, Tuies, calma't una mica. Pararàs ben boja, em vaig dir.

Quina nit de gossos, valga'm Déu! Potser que et llevis. No en trauràs res de donar voltes a la mateixa sínia.

M'he alçat d'una revolada, m'he vestit i he travessat les Rambles instintivament. Abstreta de tot i de tothom, a penes he sentit el brogit organitzat de bon matí per les pageses. Com cada dia, al costat del convent de Sant Josep, han començat a col·locar als taulells les verdures i l'aviram. Em pensava que l'airet del matí m'alleujaria l'ànim, però aquell remolí de sentiments contradictoris es negava a romandre tancat a cap recambró de la meva ment. Mai no hauria volgut escoltar tan terribles fets. Per què Faust m'ho va haver d'explicar, per què precisament a mi? Per què he de dur al damunt una càrrega tan feixuga? Oh, Déu! M'estàs posant a prova?

A pas lleuger, he arribat a la plaça del Pi. Un cop dins de l'església, m'he quedat palplantada com un ninot al mig de la nau, tot just uns instants. Poc després les cames m'han dut a la capella de Sant Lleopard, amb la intenció de resar. La pregària m'ha reconfortat tota la meva vida.

Incapaç d'articular ni un sol mot del parenostre, però, he contemplat, quasi en letargia, la flama palpitant d'un ciri. He perdut la noció del temps. Tot d'una, he aixecat la vista. El meu esguard s'ha topat amb la imatge del sant, una expressió de cara serena que m'ha semblat més estranya que mai. Com podia brandar una espasa a la mà dreta, sostenir la palma del martiri a l'altra i mostrar un gest tan impassible? Sempre m'havia impressionat la seva decapitació a mans d'un pèrfid

soldat romà, tal com es mostrava al quadret de sota. Quantes morts innocents. Com hauran hagut de patir tots plegats! Quin vessament de sang tan inútil, Verge Santa! Per què? Per què, Faust?

De sobte, he notat la lleu pressió d'una mà a la meua espatlla i m'he girat de cop. Fra Lluís em mirava dolçament amb els seus ulls de xibeca, sortints i indefugibles...

—Tuies, et conec prou bé i sé que duus un gran trasbals a dins.

—Fra Lluís, estic molt trista. Ja no sé què pensar dels humans. M'ha caigut una bena molt gran dels ulls i no entenc res de res.

—La meua missió com a pastor és la de reconfortar una ànima que sofreix —m'ha dit amb veu manyaga—. Vols confessar-te? Només Nostre Senyor pot donar el consol necessari a algú tan atribolat. Vine a la sagristia i t'escoltaré en secret de confessió. Allà cap soroll no ens molestarà.

I l'he seguit a pas lent. El pobre home camina feixuc, arrossegant el gep i una coixesa impossible de dissimular.

Aquella tarda lúgubre del 23 de març de 1780 l'església del Pi era plena a vessar. La claror de tants ciris encesos contrastava amb la llum d'un glauc esmoreït filtrada pels grans finestrals, amb els domassos de seda carmesí a les capelles i amb els de damasc negre sobre el sepulcre del Crist jacent. Dijous Sant, els bons cristians volien prosternar-se i resar una oració davant de la Santa Espina sangonosa.

La Tuies esperava que els carrers no es convertissin en autèntics fangars. Els misteris havien de sortir a hora baixa i el cel continuava d'un gris plom amenaçador; ja al matí havia plovisquejat. Ella havia pregat hores i hores i confiava en el fet que les seves súpliques fossin escoltades per Nostre Senyor. La Verge plorava llàgrimes amargues per la mort del fill estimat, però també perquè el vici i el pecat s'havien ensenyorit de la ciutat des de feia temps. Sí, ella ho sabia prou bé!

Intentà d'obrir-se pas entre la gernació que omplia el temple. Se li feia insuportable el caliu subjugant d'aquella amalgama de cossos i la barreja d'olors dels ciris i l'encens. Acabà reculant.

A fora, a la porta de l'església, es topà amb una parella de joves esdentegats i plens de crostes i de nafres. Es féu enrere amb repulsió quan va veure que aquella noia, que no devia tenir més de quinze anys, la mirava amb un somriure beneït.

També notà com l'observava impertinent el seu company, un taujà amb ulls de fura, un nas indescriptiblement prominent i tort i una mena de calaix despoblat per boca. Imaginà que havien vingut a sanar-se en un dia de tanta santedat i, tal vegada, a recollir alguna migrada almoïna. Sentí, alleujada, com li tocava l'aire fresc, malgrat que la plaça era també plena de gent, en part forana, procedent dels pobles veïns.

Marxà a pas lleuger cap al carrer de Portaferriça. Mai no es volia perdre ni un detall dels passos. Sempre li feia il·lusió d'endevinar l'esvelta i vigorosa silueta del seu amo d'entre el seguici d'arxiconfreres de la Sang, engalanats amb vestes i cuculles negres i amb els ciris encesos. Ell mai no volia transgredir la santa norma del silenci en una diada com aquella ni donar-li cap mena de detalls dels preparatius de la processó.

Trobà encara espai just al davant del casal del comte de Fonollar. Pogué entrellucar que, ben a prop de la balconada, els homes de la casa, abillats amb casaques fosques, i les dames, vestides amb amplis mirinyacs, preniën un refrigeri de dejuni. Cregué veure'ls menjar tortell de Setmana Santa, elaborat sense ou. Amfitrions i convidats acompanyaven la menja amb sengles xicles de xocolata.

Poc després d'arribar a l'indret, oí el so de les trompetes i els clarins que indicava la sortida dels primers passos. Algunes persones a tocar de la Tuïes somicaven, altres pregaven en silenci, d'altres s'agenollaven i alguns homes fins i tot arrossegaven cadenes als peus.

Després de les centúries amb els estendards, veié el primer pas, el de la Vera Creu, portat a pes pels membres del gremi dels tintorers. Mirà, sense parar massa atenció, la desfilada del misteri del Sant Sopar i el de la Coronació d'Espines. Però el quart, el de l'Ecce Homo, l'impressionava vivament. Segons li havien contat, l'artista d'aquella talla en

fusta havia pres com a model un serraller assotat carrer de la Bòria avall.

Poc després, sorgí el tan esperat «Sant Cristo Gros», amb el seguici dels setanta-dos membres de l'arxiconfraria de la Puríssima Sang. Al davant de la comitiva, hi anava un confrare també encucurullat que tocava la campaneta, anunciant la capta de la caixa dels desgraciats condemnats a la forca. Per la manera de caminar, ràpida però encarcerada, la figura robusta del confrare devia ser la del seu amo Faust. Se sentia realment orgullosa de servir un home tan devot.

Fins i tot aquell dia, els gavatxots, com solia dir el seu amo, semblaven més pietosos i portaven, amb el recolliment espiritual que esqueia al cas, el pas de l'assotament. La tètrica resplendor de les atxes il·luminà la resta de misteris que desgranaven aquell camí de dolor com si fossin les denes d'un immens rosari.

La Tuies anà perdent de vista els passos just en travessar la Rambla de les Flors en direcció a la Boqueria, atapeïda de gent anònima que tal vegada acudia a l'indret més per curiositat que no pas per devoció. De fet, semblava haver-hi més empentes que no pas genuflexions. I escoltà un crit proferit per algú d'entre la multitud:

—A la processó de la Sang hi ha més misteris dels que hi van!

Pels volts d'un quart de set, tornà a Santa Maria del Pi a pregar i a esperar Faust. Poc després, la comunitat de capellans de la parròquia i els confreres retornaren a la casa de la Sang, amb la satisfacció d'un deure acomplert.

La fidel criada s'hi retrobà per tal d'iniciar el camí de retorn des de l'església cap al domicili del seu senyor. Observà com, sense la indumentària de la processó, a la majoria dels confreres se'ls veia baldats. A Faust, però, no se li percebia mai ni un bri de cansament a la cara. Sempre havia pensat

que el seu front altiu, les seves celles força poblades, els ulls grisos i les mandíbules amples contribuïen a donar aquella impressió d'home ferreny, tot i tenir les galtes tan xuclades. De cop i volta, notà com ell torçà la boca pel cantó dret en comprovar com dos dels confreres havien gosat de trencar el silenci només uns instants. Faust Miralpeix, hieràtic, inicià el camí de retorn a casa. Ella es limità a seguir-lo.

Cansats, caminaren pel carrer del Pi a pas un pèl més lent del que era habitual. Arribats a la plaça de la Cucurulla, seguiren per Boters fins a la plaça Nova. Faust, que no havia dit ni un mot en tot el trajecte, esbossà un somriure minso en veure el palau al costat de la muralla, una de les seus del tribunal de la Inquisició. En fer cap al Pla de la Seu es per-signaren i continuaren, amb recolliment i sense dir-se ni un mot, pel carrer de la Tapineria, avui un xic desolat, en estar tots els obradors tancats.

Però a la Tuies encara la impressionava d'una manera més viva el fet d'haver d'entrar, sobretot en dies tan grisos com aquell, pel carreró de les Tres Voltes, les quals tapaven gairebé tot l'espai, ben claustrofòbic. Se sentí més alliberada en passar per l'àmbit més obert de la plaça de l'Oli, avui ben buida. Des d'allà, ella i el seu amo, amb posat impertèrrit, abordaren Fileteres. A l'extrem d'aquell petit carrer, ben espectral a aquelles hores, hi havia oberts uns vestigis de fusta per la part superior de les portes que, tot i recollir la màxima llum cap a l'interior de les cases, implicaven un autèntic perill per als vi-anants. L'amo estigué ben a punt de patir un bon ensurt! Hi havia, al final, una volta de molta anomenada que constituïa la paret posterior de la casa del gremi dels calderers, des de la qual s'accedia a Bòria.

L'edifici on vivia Faust, auster com ell mateix, se situava al costat de la casa senyorial, amb la seva façana guarnida de

columnes. A ella li agradava aquell arc tan gran amb els escuts dels nobles que hi havien residit segles abans.

Un cop entrà al domicili, es tragué la mantellina negra amb acabats de passamaneria que es reservava per a ocasions solemnes. Tota ella semblava feta de sutge. En el moment de feinejar es col·locà una còfia i un davantal d'un negre ala de mosca.

Faust es va asseure a una de les cadires de frare del menjador, a esperar que ella li portés una mica de pa amb formatge, única col·lació que es permetia en una nit quaresmal. Contemplà una imatge tallada en fusta del beat Salvador d'Horta, sobre una caixa de banús sòbria. Aquell sanador d'ànimes també havia viscut al carrer de la Bòria mentre aprenia l'ofici de sabater i, a Faust, li agradava de venerar-lo. Tanmateix, el retorn de la Tuies l'apartà de les seves cogitacions.

Mentre el seu amo sopava, ella es posà a feinejar en silenci, metòdica, sempre amb els llavis cosits. En un dia tan assenyalat hi hauria a la casa poca conversa. Admirava la seva rectitud moral; sempre li havia semblat que es reflectia en la seva mirada de metall. Després d'una estona llarga, però, no es pogué estar de trencar aquella pau sepulcral:

—Ha estat una processó molt lluïda, senyor —gosà de dir amb la seva veu greu, tot elevant les celles primes, tal com solia fer.

—No ho crec pas, Tuies. Cada cop hi ha més tafaners i menys cristians veritables —digué mentre queixalava el darrer mos—. El món és dels impius, i ara els membres del Sant Ofici semblen preocupar-se més pels efectes malignes de certs llibrots que no pas pels pecadors que continuen rabejant-se en la immundícia, com si fossin animals! —protestà amb desdeny—. Gairebé no processen ningú i els heretges se les campen com volen. On són els homes com Torquemada avui

dia? —es preguntà alçant la veu amb indignació—. I encara dic més: per què és tan tou amb aquests escurçons del diable el rei Carles? Per què no fa fora tots aquests gavatxots de casa nostra? —I esclafà amb el puny, impassible, un crostó sec que quedà reduït a una pura substància pulverulenta.

La Tuies l'escoltà amb un posat beatífic mentre recollia les restes de l'àpat. De fet, ja havia sentit parlar tantes vegades d'aquell virtuós inquisidor que se l'imaginava corpulent com el seu amo.

—Teniu raó. Si no em necessiteu més, me n'aniré a casa. No vull que hi hagi tafaneries, sempre hi ha gent dolenta disposada a malpensar d'un home jove com vós i d'una criada vídua com jo, granada però amb empenta. Valga'm Déu, no vull ni pensar-ho!

Es tenia per una dona devota, reservada, i no es voldria veure pas a les negres de nit fent via cap a casa seva. I amb una revolada es col·locà novament la mantellina intentant que no se li veiessin gota els cabells d'atzabeja plens de filets de plata recollits en un monyo. Sonaren tres quarts de vuit.

La Tuies entrà a la casa quan tot just clarejava i trobà el seu amo llegint versicles de la Bíblia, tal com solia fer.

—D'ara endavant seràs pescador d'homes —mormolà Faust gairebé entre dents, tot i no haver d'observar ja cap silenci quaresmal.

Llavors, ella no podia sospitar de cap de les maneres quines serien les seves intencions futures i començà a feinejar sense badar boca, com d'habitud.

Faust es posà la seva capa i es cobrí el cap amb una barretina negra. Sortí. Els primers dies d'abril encara feia un xic de fred i les ventades eren fortes, sobretot arran de mar. I no

s'equivocava pas. Notà una lleu fuetada a la galta en travessar la plaça en direcció al carrer de l'Argenteria. Es feia creus que, en matins de rufagada, l'àngel no tornés a caure del pedestal, com en temps dels bombardeigs de 1714. Constatà que, tan d'hora, aquell carrer singular encara era buit i els antics carrerons nobiliaris distribuïts a banda i banda, com afluents d'un riu més cabalós, semblaven dormir les seves glòries medievals. Només el distraqué dels seus pensaments un gat negre, sortit del tortuós carrer d'en Gíriti, i el parrupeig dels colomars disseminats per tota la Volta de Sant Esteve.

Apressà el pas; no volia fer la més mínima llambregada a aquell carrer de la Basea de record tan fatídic. Se sentí ben alleujat en arribar a la plaça de Santa Maria, encara buida i sense la ferum de bacallà d'alguna de les paradetes gairebé encastades al mur de l'església. I tot d'una, arribà al Pla de Palau. Amb el vent que feia, li arribava amb rotunditat la flaire del pa que s'anava coent a algun dels forns públics.

Creuà amb decisió la porta de sortida del Portal de Mar —mai no entendria per què l'havien decorada amb aquelles columnes corcades, plenes d'esvorancs, ratades pel pas dels anys— i dirigí les seves passes cap a la zona del baluard de Migdia. S'allunyà tant com pogué d'aquell munt de casetes disseminades; no volia pas que li possessin l'ull a sobre, i avançà amb celeritat cap al cantó de l'Arenal. El rovell d'ou del sol semblava tenyir de foc l'immens sorral sense fi, que amenaçava de colgar les barques situades prop dels magatzems de càrrega i descàrrega amb les mercaderies d'ultramar.

Faust havia escoltat dies enrere una conversa entre dos mestres d'aixa i s'assabentà del fet que en Tonet, un vell i cansat pescador de la zona, volia desprendre's de la seva cabana per tal de marxar a la seva Tossa natal. No li costà gaire de reconèixer-lo: un homenet esprimatxat, amb la barba

ben blanca, la mirada ferrenya i la cara colrada pel sol. El trobà amb els arreus de pesca a punt de desar, a la porta de la seva barraca de fusta, amb el sostre de palla força malmès a causa, tal vegada, de les ventades d'aquells dies.

Tot d'una s'adonà que li costaria de restaurar aquell petit casull i estigué a punt de fer-se'n enrere, però mudà d'opinió en veure la seva privilegiada ubicació, aïllat de les altres cabanes i, lògicament, de la vida nocturna de la zona. Ideal per als seus propòsits. Es trobava també molt separat de les edificacions construïdes cap a llevant feia una vintena d'anys al voltant de l'església de Sant Miquel del Port per acollir habitants del barri de la Ribera que havien estat desnonats; quina púrria d'austriacistes!

—Ah, Maria, vós sou en Tonet?

—Déu vos gord, què voleu de mi?

—He sabut que us voleu desfer d'aquest barracot.

—Prou, en vui cinc rals. És força gran i hi caben sos estris de pesca, ses xarxes, canyes i nanses, una taula i fins i tot un mul.

—La teniu molt deteriorada i hi hauré de treballar força. Us en dono quatre. Penseu que us faig un bon tracte.

—No ho és pas, però sigu com sigu, vui marxar aviat d'aquí i me sembla que poc me pagaran més.

—Doncs, tracte fet! —Amb orgull, mostrà el mobiliari de la boca, convertit en un quasi somriure.

—Siau!

L'endemà, Faust sortí si fa no fa a la mateixa hora. Volia trobar taulons ròncecs, retalls de fusta a preu baix a alguna de les casetes on s'establien d'una manera quasi clandestina alguns homes que en portaven de València. Tingué sort i aconseguí

de fer-se amb peces poc aptes per al treball dins els obradors del gremi i no trigà gens a posar fil a l'agulla.

Reparà la façana de la barraca i, amb molt de compte per tal de no caure, pujà a la rònega taula conservada a l'interior. Amb les millors fustes, substituï la palla del sostre, poc resistent a les inclemències arran de mar. D'una manera pacient i destra, aconseguí d'adobar la porta perquè quedés més forta. També hi col·locà un pany. Havia de ser prudent i discret: ningú no podia descobrir quina era la seva missió sagrada. Si cometia la més mínima errada, Déu el podria castigar.

A hora foscant, abatut per l'esforç, Faust inicià el camí de retorn.

Notà com els mestres d'aixa que hi havia a la zona de les casetes l'observaven i esbossaven un somriure burleta. Deduí que molts d'ells havien de viure al carrer de la Fusteria, tot seguint una tradició que es remuntava centúries enllà quan, en aquell pur sorral, s'hi construïen barques. En no haver-lo vist mai allà ni al serrador ni a la casa gremial de la Caterina, podrien ben bé imaginar-se quina era la procedència d'aquell miserable fustam.

Les expedicions restauradores de Faust arribaren a la seva fi ben aviat. Cregué necessari, per tal de dur a bon port la seva comesa divina, de tenir un mul per transportar càrrega pesada, tot i que no es podia esperar gran cosa de la pobra bèstia famèlica que havia comprat a un traginer vora el Portal Nou. Les campanes havien anunciat el darrer quart abans del toc de queda i s'apressà a deixar l'animal a dins, tancat amb pany i forrellat. Inicià el camí de retorn a casa i hagué d'encendre la seva llàntia. A aquella època de l'any els dies encara no allargaven prou.

Els calafats i els mestres d'aixa, els pescadors i els barbers ja havien anat a la joca, però romanien oberts petits caus estesos on pernoctaven uns quants culs de taverna i força jugadors de toro de major; se n'havia adonat feia dies. L'observaven. La seva presència no deixava pas de ser una novetat i el fet el neguitejava vivament. Però, ben mirat, no sabia per què havia d'encaparrar-s'hi. Al capdavant, el far quedava un pèl lluny i l'únic guardià que havia vist al port no donava l'abast a vigilar les entrades força freqüents de contraban a aquelles hores bruixes i a posar ordre amb tantes batusses.

A les nou tocadés arribà al carrer dels Escudellers i, abans d'introduir-se en aquell paratge ple de descreguts, se senyà.

—No em grapegis, cabró.

—Cintona, no t'emprenyis, trugeta. És que em deixo per tocar les teves anques. Uf, quin mamellam, Senyor! —digué un home que s'acabava d'estintolar a la paret d'aquell casalot, *El salero*, segons es podia entrellucar encara al rètol despintat de l'entrada.

—Hòstia, Garrafó, sí que vas fort. M'ensumo que a aquestes hores ja no et queda res a la faltriguera per satisfer les teves ànsies de jeure amb aquesta mossa.

—No em toquis allò que no sona, Pollastre —rigué amb veu aflautada a mig camí entre el somriure i el singlot.

—Vés rient així, Pepot, que no et trauràs el malnom de Pollastre —saltà la dona amb el seu doll de veu.

Faust passà pel costat del local i els mirà amb severitat. Després, amb el cap cot, marxà recitant una mena de lletania en veu baixa:

—Ave Maria Puríssima.

»A la galera, donota.

»Déu Omnipotent.

»Rabegeu-vos tots plegats en la carn podrida de l'avern, sou borinor de mosques.

»Amén.

De sobte sentí que tota aquella xusma l'observava. Pensà que el bescantaven atès el seu comportament devot. Fins i tot cregué escoltar de lluny el mot arrapaesglésies. Tots plegats cremarien a l'infern. No podia ser altrament!

Un cop a casa, s'assegué a una de les cadires de frare. Decididament, hauria de modificar els seus horaris.

—Voleu una mica de pa i arengada?

—No tinc gana, Tuies. Vaig molt cansat. Mentre no et mani el contrari, vine a feinejar una mica més tard. Em cal dormir una mica més. Vés cap a casa teva.

—Com maneu, senyor.

Esgotat i tot, havia de pensar en els seus projectes. Déu el sotjava; no El podia decebre.